

כתר תפארת יסוד מלכות דגוף וברית כחד חשבינן (וזהו ח"ג ומ"ב:).

ובאברהם כתיב (בראשית ט"ו, ו) והאמין בה' ייחשבה לו צדקה ופירש רש"י

שזה שהאמין חשבה ה' יתברך לו לצדקה וכתרגום אונקלוס ותשבה ליה לכו.

והרמב"ן ז"ל הקשה מה זה זכות לנביא שהאמין כמה ששמע מפורש מה' יתברך. אך יחזן על פי מה שאמרו (מגילה ט"ז) משולח כוכבים וכו' כשהן עולין צולין עד לכוכבים וה' יתברך אמר אז לאברהם אבינו ע"ה וספור הכוכבים וגו' כה יהיה זרעך. והיינו שיהיו אנשים גדולים במעלה ככוכבי השמים וזה ידע אברהם אבינו ע"ה שבעולם הזה יש בחירה ואין יתכן הבטחה זו והלא הבחירה ביד האדם וכבר ידוע מה שכתב הרמב"ם ז"ל בזה (הלכות תשובה פרק ה' הלכה ה') ומה שהשיג הראב"ן ז"ל וכדברי הרמב"ם מפורש בזה חדש ובהא"ר ז"ל שיש מקום שאין בחירה ותינו במדת עתיקא קדישא למעלה מתפיסת אדם ושכלנו והוא נעלם מכל רעיון. ועל זה נאמר והאמין בה' שיוכל להיות ידיעה שיהיו כוכבי השמים אף על פי שיש בחירה והוא נקרא מהימנותא שלימתא דתליא בהני חלת כנ"ל. ועל זה נאמר ויחשבה לו צדקה שאמונה זו חשבה לו לצדקה וכן נדרש (שמות רבה כ"ג, ה') תשורי מראש אמנה: בשביל אמונה שהאמין אברהם להקב"ה זכו ישראל לומר שירה וכו'. ונקרא זאת ראש אמנה היינו מהימנותא דלעילא כאמור.

וכן גם בישראל כתיב (שמות י"ד, ל"א) ויאמינו בה' ואיתא (שמות רבה כ"ב, ג') בזכות

האמנה שרתה עליהם שכינה ואמרו שירה והיינו שהאמינו שאף שהיו אז בכלל הקטרוג הללו עובדי עבודה זרה והללו וכו' מכל מקום היה יכולת ביד הקב"ה להעלותם למדרגה שראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים מה שלא ראה יחזקאל כמ"ש

ואמר לו ראויים הם ומנין וכו' על פי ה' ואחר כך לסוף ארבעים יום נהפכו וכו'. וצריך להבין שאנשים גדולים כאלו שהיו צדיקים בפני ישראל ובפני משה והקב"ה אמר שהם ראויים איך יציאו דיבה ויאמרו שקר. ובוזה"ק (ח"ג קנ"ח) אמרו אי יעלו ישראל לארעא נחעבר אנן מלהוי רישין וימני משה רישין אחונין וכו' אבל בארעא לא מכי וכו'. וצריך להבין מנא ידעי שבארץ ישראל לא יהיו ראשים. גם איך יתכן שאנשים צדיקים כמותם ישקרו מפני נגיעה כזו שבארץ ישראל לא יהיו ראשים.

אך הענין שהננו רואים שאחר ארבעים שנה שהיו במדבר שאלו מן ושתו מי באר

כרי שיבלע דברי תורה בתוך מעיהם כמו שאמרו במדרש (תנחומא בשלח א') וכן הוא בזה"ק (ח"ב ס"ב:) וכדין מתברך במעוץ וכו' ואסתכי בחכמה עילאה ועל דא אקרוך דור דעה וכו'. ועם כל זה כתיב (דברים ט', ה') לא בצדקתך וביושר לבבך אתה בא לרשת את ארצם כי ברשעת הגוים וגו' ולמען הקים את הובר וגו' והנה המרגלים שידעו שהם ראשי בני ישראל וכשבאו לארץ ישראל והרגישו שבצדקתם אינם כדאי לרשת את הגוים ומוזה דנו קל וחומר לשאר ישראל שבוודאי אינם כדאי. ורשעת הגוים גם כן עדיין לא שלם עון האמורי שלא נתמלא סאתם עדיין לכן לפי סברתם זו אמרו שאי אפשר לכנוס לארץ מיד. אבל זה היה החסרון שהיה חסר להם האמונה בשלימות. ועל זה נאמר (שם ל"ב, כ') בנים לא אמוך בם וכתוב וינסו אותי זה עשר פעמים וזה היה נסיון עשירי ומספר עשר הם כנגד עשר מדות הקדושות. והנסיין זה היה כנגד מדת חתר עליון דאיהו כתר מלכות מגיד מראשית אחרית והוא בחינת מהימנותא שלימתא כמ"ש בזה"ק (ח"ב פ"ח) דהא תליא מהימנותא דלעילא כעתיקא קדישא ובזעיר אנפין ובחקלא דתפוחין והוא כל קו האמצעי